

Stručni rad

PROJEKTNA NASTAVA PRIRODE I DRUŠTVA U 4. RAZREDU

Tina Omahna

OŠ Janka Kersnika, Brdo

Sažetak

U svom učiteljskom radu suočavamo se s brojnim izazovima. Jedan od njih je i motivacija učenika. Mnogo pažnje posvećujem pronalaženju načina kojima bih učenike potakla na aktivnije uključivanje u proces učenja. U ovom članku predstaviti ću primjer dobre prakse, gdje su učenici kroz projektnu nastavu upoznali razvoj mjesta kroz povijest, tražili tragove prošlosti i istraživali svoj zavičaj. Projektna nastava trajala je nekoliko tjedana, tijekom kojih su učenici kroz različite aktivnosti upoznivali ciljeve izvedbenog kurikulumuma i razvijali različite vještine. Bili su zadovoljni ovakvim načinom rada jer ih je motivirao i poticao na aktivno uključivanje.

Ključne riječi: priroda i društvo, projektna nastava, zavičaj, aktivno uključivanje, motivacija

1. Uvod

Poučavajući prirodu i društvo u 4. razredu osnovne škole i nakon razgovora s učenicima zaključila sam da je ovo jedan od manje omiljenih školskih predmeta. Nekim je učenicima sadržaj predmeta dosadan, što posljedično utječe na njihovu aktivnost u nastavi i motivaciju za rad. Stoga sam odlučila u nastavu prirode i društva uključiti projektni rad, gdje će učenici preuzeti aktivnu ulogu i što samostalnije istraživati i stjecati nova znanja. Razvoj zavičaja činio mi se najprikladnijim sadržajem izvedbenog kurikulumu, koji omogućava samostalno istraživanje. Također primjećujem da djeca premalo znaju o svom zavičaju i nisu dovoljno svjesna važnosti svoje uloge u njemu. Čini mi se važno da upoznaju svoj zavičaj i životnu okolinu, kao i spoznaju da svaki pojedinac može pomoći svojoj zajednici i obogatiti prostor u kojem živi.

2. Projektni rad u nastavi prirode i društva

2.1 Nastava prirode i društva

Budnar i sur navode, da učitelj u nastavi prirode i društva „stvara takvo okruženje za učenje koje omogućava aktivno uključivanje učenika u proces učenja. Didaktički modeli poučavanja moraju omogućiti interakciju između učenika, kao i interakciju učenika i nastavnika te postupno formiranje sve cjelovitijeg poimanja svijeta i odnosa prema njemu” [1]. Jedan takav model poučavanja je i projektna nastava.

2.2 Projektna nastava

Novak definira projektnu nastavu kao metodički postupak. „To je način rada kojim sudionici uče razmišljati i raditi projektno te stječu vještine potrebne za ovakav rad. Dok sudionici zajedno obavljaju zadatke, uče komunicirati, surađivati, međusobno se poštovati i uvažavati, spoznaju osobnu odgovornost, samostalno i kritičko prosuđivanje te originalno i kreativno rješavanje problema” [2].

Projektna nastava uključuje nekoliko faza, koje slijede točno određenim redoslijedom.

FAZE	KOMPONENTE	MISAONI POSTUPAK
1	Inicijativa i kreiranje teme projekta te krajnjeg cilja	ŠTO? ZAŠTO?
2	Izrada idejne skice s operativnim ciljevima i zadacima	ŠTO?
3	Planiranje provedbe	KAKO?
4	Provedba plana	Tijek aktivnosti
5	Prezentacija postignuća	Rezultati
6	Evaluacija	Završni dio

Tablica 1: Podjela projektnog rada po fazama [2].

2.3 Primjer dobre prakse

Ideju za provedbu dobila sam iz izvedbenog kurikulumu prirode i društva za 4. razred. U pripremi rada željela sam objediniti sadržajno povezane teme i pripremiti aktivnosti koje će motivirati učenike i potaknuti njihovo aktivno uključivanje i istraživanje. Rad sam podijelila na 3 dijela.

Cilj prvog dijela bio je da učenici upoznaju NASTANAK MJESTA/NASTAMBI KROZ POVIJEST te upoznaju prirodne temelje razvoja mjesta i različite tipove nastambi koje su nastajale kroz povijest.

U sljedećem dijelu, PRONALAZENJU TRAGOVA PROŠLOSTI, učenici su se fokusirali na primjenu strategija za upoznavanje prošlosti svog zavičaja.

U posljednjem, trećem dijelu, ZAVIČAJU, usredotočili su se na svoj zavičaj i učili o prirodnoj i kulturnoj baštini te važnosti pojedinca za zajednicu.

U nastavku ću detaljnije opisati pojedinačne dijelove. Predstaviti ću temu, ciljeve, aktivnosti, plan i provedbu rada.

2.3.1. Nastanak mjesta kroz povijest: nastambe

Tema: nastanak mjesta kroz povijest: nastambe.

Cilj: učenici:

- znaju kreirati i kronološki prikazati događaje iz prošlosti na jednostavnoj vremenskoj crti
- poznaju prirodne temelje za stvaranje i razvoj mjesta za život ljudi [1].

Aktivnosti:

- pregled prirodnih krajolika
- izrada vremenske crte
- izrada nastambi.

Mjesto: učionica.

Sudionici: učenici 4. razreda.

Planiranje, provedba i završna faza

Izradila sam pripremu za provedbu planiranih aktivnosti. Počeli smo s aktivnošću koja je učenicima pružila uvid u povijest nastanka mjesta. Pokazala sam im slike različitih krajolika (šumoviti, stjenoviti, travnati, jezerski/riječni krajolici). Potaknula sam ih da razmisle o tome kakve bi nastambe mogli napraviti u svakom krajoliku, što po njihovom mišljenju utječe na nastanak nastambi, gdje su se ljudi naseljavali i zašto upravo tamo.

Usljedio je rad u skupinama. Svaka skupina dobila je slikovni materijal različitih nastambi te odgovarajuću literaturu i prijenosno računalo. Uz pomoć ponuđenog sadržaja izradili su jednostavnu vremensku crtu na kojoj su prikazane nastambe od prapovijesti do danas. Na kraju su rad predstavili i izložili.

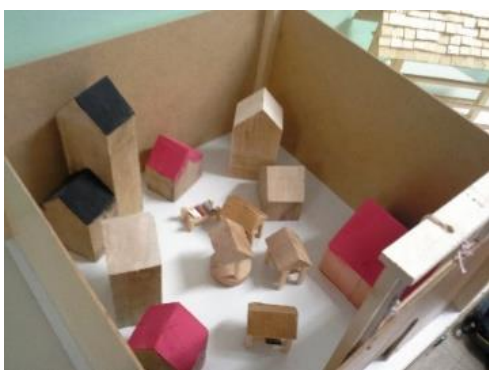
Slijedio je zadatak izrade nastambi. Mogli su raditi sami, u paru ili u skupinama. Morali su odabrati jedno povijesno razdoblje, pronaći dodatne informacije o nastambama tog razdoblja i pripremiti materijal. Zatim su na satu likovne kulture izradili nastambu i predstavili je drugim učenicima iz razreda.

Slika 1: Prapovijesno razdoblje: špilja

Slika 2: Prapovijesno razdoblje: špilja

Slika 3: Srednji vijek: građanske kuće

Slika 4: Srednji vijek: dvorac

2.3.2. Pronalaženje tragova prošlosti

Tema: pronalaženje tragova prošlosti.

Cilj: učenici:

- znaju primijeniti strategije za upoznavanje svog zavičaja
- znaju opisati neke od karakteristika zavičaja
- ocjenjuju uređenost zavičaja sa stajališta kulturne baštine [1].

Aktivnosti:

- obilazak Lukovice
- traženje literature o zavičaju.

Mjesto: Lukovica, učionica.

Sudionici: učenici 4. razreda.

Planiranje, provedba i završna faza

U ovom dijelu usredotočili smo se na pronalaženje tragova prošlosti. Pješice smo se uputili do centra općine Lukovica. Učenici su promatrali okolinu i tražili tragove koji upućuju na to da su se ljudi ovdje naseljavali u prošlosti. Opazili su: kip Marije Bezgrešne, crkvu, dvorac Brdo i druge građevine. Potom sam učenike potaknula da razmisle gdje i kako mogu pronaći što više podataka o povijesti svog zavičaja. Odlučili su informacije potražiti kod svojih roditelja, baka i djedova, župnika, starijih susjeda i poznanika. Posjetili smo i knjižnicu, gdje im je knjižničarka pokazala literaturu o njihovom zavičaju. U informatičkoj učionici posjetili su i mrežnu stranicu općine Lukovica.

2.2.3. Zavičaj

Tema: zavičaj.

Cilj: učenici:

- upoznaju prošlost zavičaja/krajolika kroz živote ljudi i uspoređuju ih s današnjim životom
- upoznaju prirodnu i kulturnu baštinu zavičaja/krajolika i razumiju zašto se o njima trebamo brinuti
- razumiju ulogu pojedinca u zajednici kroz brigu za uređenost svog zavičaja
- poznaju prirodne temelje za stvaranje i razvoj mjesta za život ljudi [1].

Aktivnosti:

- planiranje intervjua
- terenski rad
- izrada plakata ili PowerPoint prezentacije
- prezentacija.

Mjesto: učionica, zavičaj.

Sudionici: učenici 4. razreda.

Planiranje, provedba i završna faza

Učenici su dobili upute da sami istraže i predstave svoj zavičaj. Mogli su raditi u skupinama ili pojedinačno. Za dobivanje informacija odlučili su se za metodu intervjua. Zajedno smo sastavljali pitanja kako bismo dobili potrebne informacije kao što su: razvoj mjesta (gradnja kuća, veličina mjesta, ceste, vodovod, telefon, internet), usporedba života nekad i danas, najvažnije djelatnosti u zavičaju. Za provedbu intervjua imali su 14 dana. Prije provedbe također smo razgovarali o prikladnom načinu intervjuiranja. Zatim su prikupljene podatke donijeli u školu i krenuli u izradu plakata ili PowerPoint prezentacije. Unutar skupine podijelili su uloge i napravili plan rada. Imali su 6 školskih sati za izradu, nakon čega je uslijedila prezentacija. Nakon prezentacija analizirali smo njihov rad. Otkrili su nam gdje su se susreli s problemima, što su učinili dobro, a što bi mogli poboljšati i upotpuniti.

3. Zaključak

Nakon završetka projekta učenicima sam pripremila kratki upitnik, u kojem su dali svoje mišljenje o radu na projektu. Pregledala sam i analizirala upitnike. Analiza je pokazala da je većina učenika zadovoljna obavljenim projektnim radom te da žele ovakav način rada i u budućnosti. Kao najzanimljivije aktivnosti naveli su izradu nastambi te intervjuiranje djedova, baka i susjeda. Uživali su i u radu u skupini. Ujedno su spomenuli i niz problema s kojima su se susreli u ovakvom obliku rada. Naveli su da im je ponekad bilo teško dogovoriti se i podijeliti posao. Neki su učenici više pridonijeli konačnom proizvodu od drugih. Neki su tijekom samog rada htjeli promijeniti skupinu. O svim tim problemima razgovarali smo i na kraju rada. Potaknula sam učenike da razmisle o tome kako bi se te poteškoće mogle izbjeći u budućnosti. Što po njihovom mišljenju treba dodati prije početka rada kako bi se izbjegli problemi? Kako svaki pojedinac može doprinijeti dobrom ozračju i radu u skupini? Učenici su imali dobre prijedloge koje će pokušati realizirati u sljedećem projektnom radu. Na temelju analize i evaluacije rada mogu zaključiti da su zacrtani ciljevi ostvareni te da projektni rad motivira učenike i potiče ih na aktivno sudjelovanje u procesu učenja.

4. Literatura

[1.] Budnar, Meta i dr. (2011). *Učni načrt družba*. <https://dun.zrssi.augmentech.si/#/>
(pristupljeno 1. prosinca 2021.)

[2.] Novak, Helena; Zmaga Glogovec, Viktorija; Žužej Vera. (2009). *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah*. Radovljica: Didakta.